

tisztségviselői között (1. ábra).

Mivel a budai Vár a két világháború között az ország legfontosabb közigazgatási központja volt, ezért ez a hely volt az egyik legfontosabb katonai célpont is. Így a II. világháború harcaiban teljesen kiégett a budai Várpalota, rommá lett a Sándor-palota, teljesen elpusztult a Várszínház belseje stb. A helyreállítás eredményeként a budai Várpalotában számos közintézmény kapott helyet, felújították a Várszínházat és a Sándor-palota külsejét (1989-90). Az UNESCO 1988-ban a budai Várpalota környékét a Világörökség részévé nyilvánította.

Pesten a mai Kossuth Lajos tér a 18. sz. végén, a 19. sz. elején gyakorlatilag szeméttelap volt. Feltöltését a 19. sz. közepén kezdték el. A tér meghatározó épülete az Országház, amelynek építése 1885-től 1904-ig tartott. Ezzel a Lipótváros (Deák Ferenc u. - Bajcsy-Zsilinszky út - Szt. István krt. - Duna-part) fejlődése is új szakaszhoz érkezett. Kiépült a Szabadság tér és Kossuth Lajos tér, mint a kormányzati negyed legfontosabb városszerkezeti komponensei, miközben helyet adtak a pénzügyi élet legfontosabb intézményeinek is (Tőzsde, Magyar Nemzeti Bank, Postatakarékpénztár). Az így kialakult új városnegyed nemcsak szerkezetében, hanem életformájában is elütött a Belváros többi részétől. (A korábban itt működő ipari üzemeket a 20. sz. elején kitelepítették a város külső részeibe.)

A Nagykörút és a Margit híd elkészülte után a Lipótvárost az Újlipótvárosban „folytatódott”. Az Újlipótváros azonban közigazgatási szempontból levált a Belvárosról, jelenleg hivatalosan nem kormányzati negyedként funkcionál - az érvényes általános rendezési terv szerint.

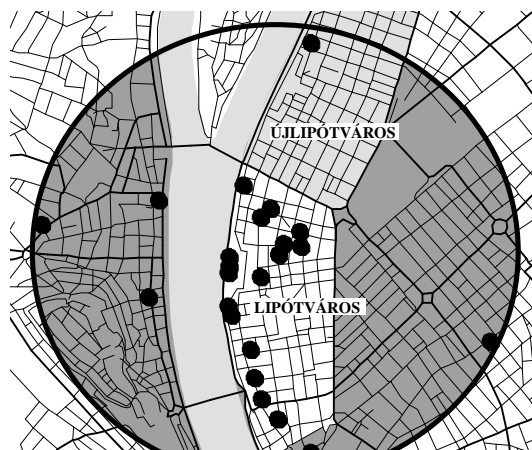
2. ábra. . Kormányzati intézmények Budapest belvárosában.

A Kossuth Lajos téren találjuk a Magyar Kereskedelmi Kamara székhelyét (3. sz. alatt), mely épület földszintjén van a metró 2. vonalának állomása, a 4. számú épület 1904-ben, a Földművelési Minisztérium épülete (a 11. sz. alatt) 1895-ben épült. A 12. szám alatt találjuk a Néprajzi Múzeumot, mely épületben (1897) eredetileg a Kúria kapott helyet. A 13. sz. épület 1927-ben épült, lényegében egy időben az Lipótváros végleges kiépülésével.

A Parlament 1944-45-ben sok sérülést szenvedett. 1951-re teljesen

helyreállították.

A II. világháború után az államforma megváltozását a hatalom azzal is kifejezésre juttatta, hogy a háború következtében amúgy is tönkrement budai Várból a kormányzati negyedet lényegében áthelyezte a pesti oldalra, ahol a Lipótváros - mint az erre már fél évszázada előkészített városrész - fogadta is ezt a funkciót. A jelenlegi kormányzati negyed elhelyezkedését a 2. ábra illusztrálja.

3. ábra. A kormányzati negyed a Lipótvárosban.

Budapesten a mai „kormányzati negyed” (a figyelembe vett intézmények alapján) egy alig több mint másfél km sugarú körön belül helyezkedik el. Az intézmények közül Budán csak három található (az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium és a Külügyminisztérium). A személyes kapcsolatokat tekintve kitüntetett szerepe elsősorban a Margit hídnak van, egyfelől annak elhelyezkedése, másfelől pedig a Lánchíd amúgy is szinte állandó telítettsége miatt. A metró is hozzájárul az intézmények közötti személyes kapcsolatok kialakításához.

...ontja az Országház közelében és az említett körnek egy olyan átlója mentén helyezkedik el, amely - jó közelítéssel - éppen az Alkotmány utcán halad végig. (További részletesebb, a térszerkezetet jobban feltáró számításokat a rendelkezésre álló idő rövidege miatt nem végeztünk). Az azonban így is kitűnik a 3. ábra alapján, hogy az eredetileg kormányzati negyednek szánt Lipótváros mára már ellátja ezt a funkciót, sőt a privatizációs ügyekért felelős miniszter titkárságának megjelenése miatt a kormányzati negyed mára már átterjedt az Újlipótvárosra is (összhangban annak területi elhelyezkedésével, adottságaival).

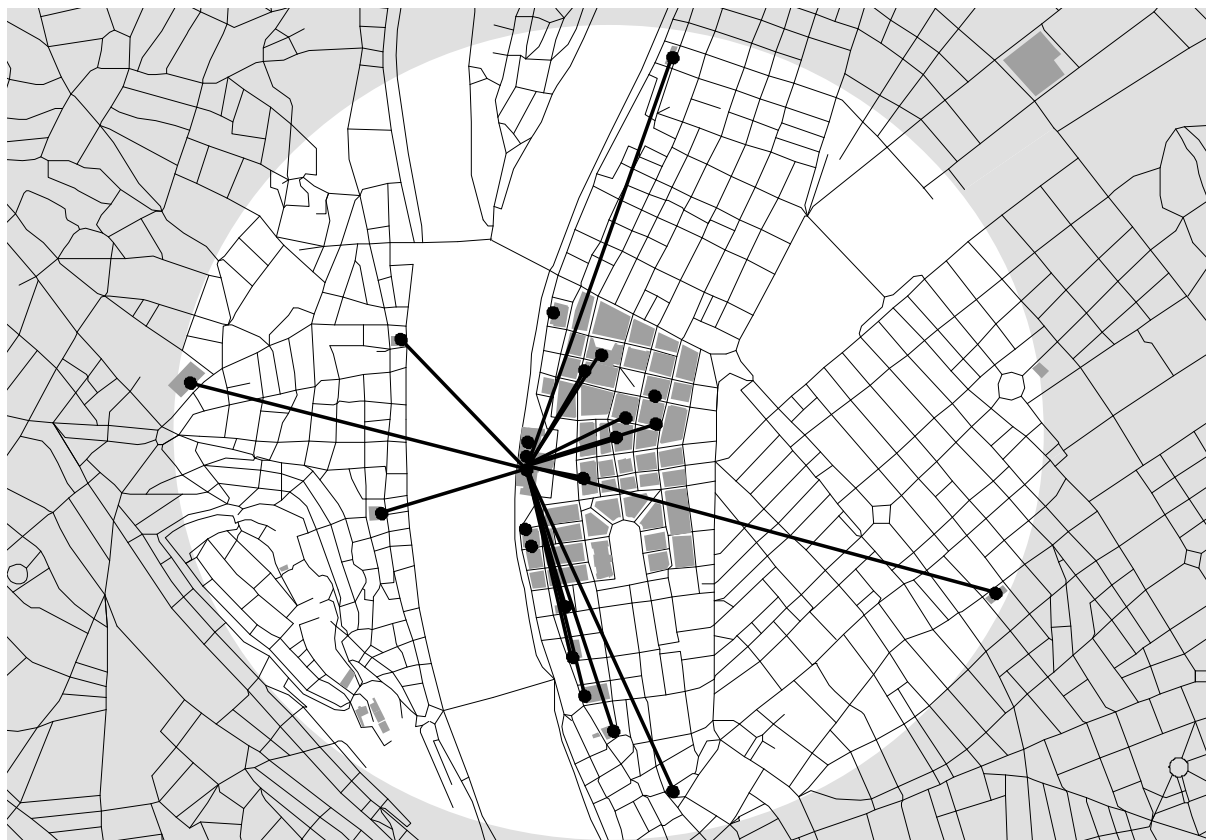

4. ábra. A kormányzati negyed magja.

A 4. ábrán tüntettük fel azokat az épülettömböket, amelyek a kormányzati negyed szűkebb értelemben vett magját képezik, mégpedig mind városszerkezeti szempontból, mind az itt elhelyezkedő intézmények számát tekintve, hiszen jelenleg itt található a figyelembe vett intézményeknek több mint a fele. Ennek megfelelően ez az a terület, amelyik a legfelsőbb államigazgatási funkciók elhelyezése szempontjából egyfelől különös figyelmet, másfelől pedig az itt található épületekkel való megkülönböztetett gazdálkodást igényel.

erkezet és a végrehajtó hatalom hierarchikus ti. Ezt mutatja be az 5. ábra. Látható, hogy a

központban helyezkedik el a Miniszterelnöki Hivatal, ami azt jelenti - a téma intuitív kezelése esetén is -, hogy itt valamiféle optimumhoz közeli állapot alakult ki a hierarchia és a területi elhelyezkedés között.

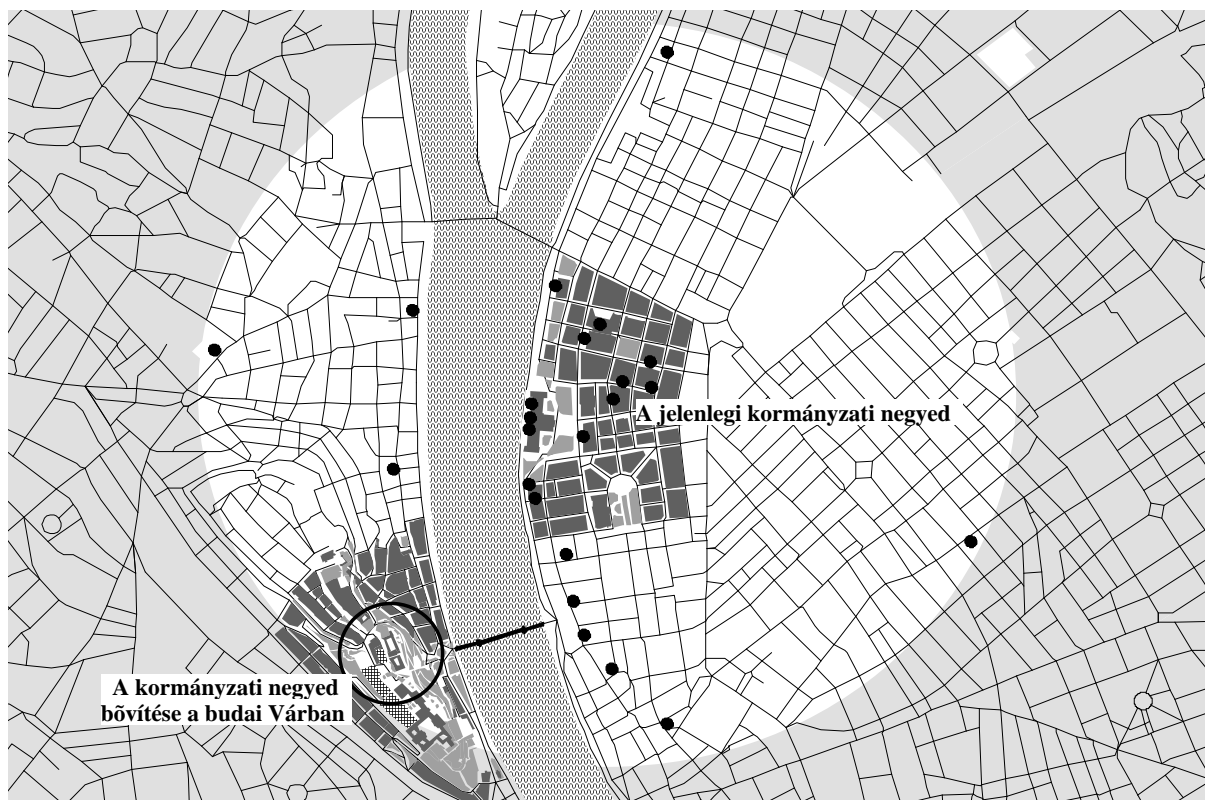

5. ábra. A térszerkezet és a hatalmi hierarchia korrelációja.

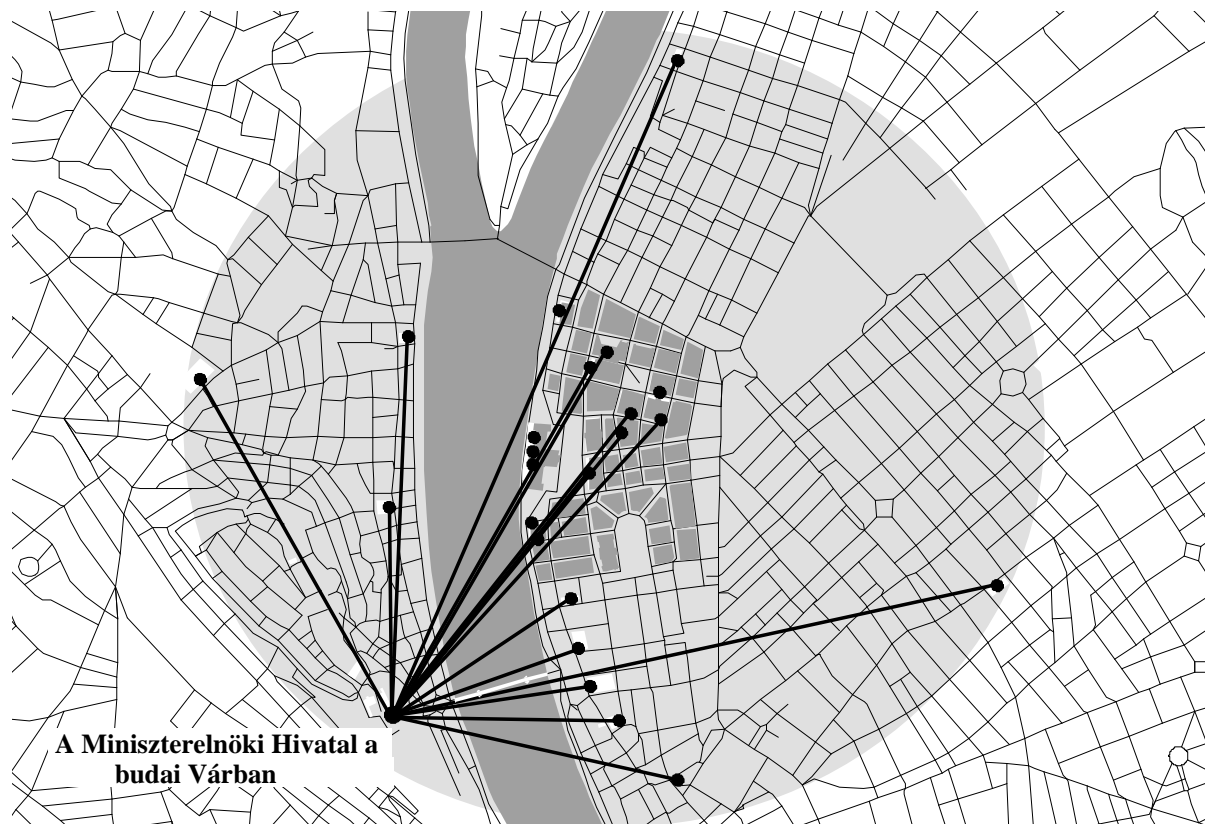
A centrum ma vitathatatlanul a Parlament épülete, hiszen itt található a Miniszterelnöki Hivatal (részben), a Köztársasági Elnöki Hivatal és (természetesen) az Országgyűlés Hivatala.

A Kormány 1053/1993. (VII.8.) Korm. határozata szerint „1. a Kormány egyetért azzal, hogy az Országház a jövőben ismét kizárólag az Országgyűlés, annak szervei és hivatala, továbbá a Kormány tagjainak és szakértőinek a parlamenti munkához szükséges elhelyezésére szolgáljon. Ezért meg kell kezdeni az egykori Teleki palota telkén a köztársasági elnöki palota felépítésének, a budavári Sándor-palota eredeti funkciója megfelelő helyreállításának, a köztársasági elnök, az elnöki hivatal és a miniszterelnökség (a miniszterelnöki Hivatal) budavári elhelyezésének előkészítését.”

A kormányhatározat szerint tehát a budai Vár ismét kibővül a korábbi, fél évszázaddal ezelőtti funkcióval, a kormányzati negyed egy része elhelyezésének igényével (hiszen ebben most nem szerepel a Külügy- és a Honvédelmi Minisztérium). A bővítendő kormányzati negyed elhelyezkedését a 6. ábra mutatja be Budapesten. Az ábra alapján kitűnik, hogy ezzel az igénnyel lényegében nem változik az a nagyobb térség, amit a jelenlegi kormányzati „negyed” lefedő, másfél km-t valamivel meghaladó sugarú körrel illusztráltunk.

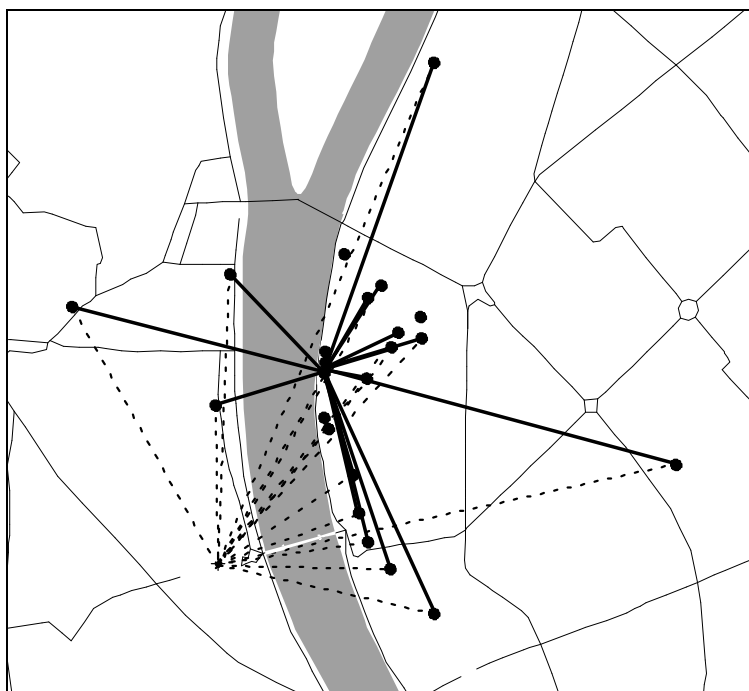

6. ábra. A kormányzati negyed bővítése.

7. ábra. A Miniszterelnöki Hivatal áthelyezésével megváltozó kapcsolati szerkezet.

Az nyilvánvaló, hogy az így kialakuló, részben visszaállítandó struktúra első közelítésre alkalmas a funkcióbővülés befogadására, ellátására. Azonban már ezen a szinten is felmerül egy sajátos - szükség esetén részletesebben is vizsgálendő - probléma.

8. ábra. A Miniszterelnöki Hivatal áthelyezésével az irányító központ távol kerül a centrumtól.

Nevezetesen arról van szó, hogy megfontolást igényel: *milyen mértékben érdemes, lehetséges megbontani az optimumhoz feltehetően közeli struktúrát, amit a kormányzati negyed lipótvárosi magja kínál?* Esetleg érdemes-e ezt a szerkezetet még tovább javítani, kihasználva azt az egyébként alkalmas környezetet, amit az Alkotmány utca „tengelye” kínál.

Számításaink ugyanis azt mutatják, hogy jelenleg a Miniszterelnöki Hivatal és a többi kormányzati szerv közötti átlagos távolság (légvonalban) 800 m. Abban az esetben ugyanakkor, ha áthelyezik a Miniszterelnöki Hivatalt a Várba (légvonalban mintegy 1100 m-re), ez azzal a következménnyel jár, hogy az említett átlagos távolság közel a duplájára, 1400 m-re növekszik, mint az a 8. ábra alapján belátható. Ez nem is meglepő, hiszen ezzel nem hogy közelítettük volna a Miniszterelnöki Hivatalt a Lipótvárosban adódó kormányzati negyed magjának központjához, hanem jószerint a kormányzati negyedként lehatárolt térség szélére helyezük át.

Lényeges további szempont, hogy ezzel a Pestről való megközelítési útvonalak leginkább az amúgy is - szinte állandóan - túlsúlyozott Lánc-hídra terhelődnek át, ami azt jelenti, hogy - figyelembe véve a konkrét megközelítési útvonalakat is - a Miniszterelnöki Hivatalnak a budai Várba való áthelyezése legalább megduplázza (a jelenlegihez viszonyítva) a hivatal átlagos elérési idejét. Elegendő hosszabb lélegzetű hídfelújítás is ahhoz, hogy jelentősen megnehezüljenek a Kormány munkafeltételei.

Összefoglalva ezért megállapítható, hogy *a budavári Sándor-palota megfelelő helyreállításával a köztársasági elnök és az elnöki hivatal számára kínál célszerű rezidenciát.*